

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'íjna í Tito

Pablo pu tí'ijyu'use'e a'íjna í Tito

¹ Inee, i nej i'i Pablo, ayée nu tí'ivaire'e í Dios jemi. Ajta a'ín í Jesús ti ajta i'i Cirístu'u, a'í pu na'antíhuau nej ni niyen tiu'utévaire'en ne'íjna jime'e mej mi jaítze'e té'atzaahuat'e a'íme í Dios ti hua'antíhuau, mej mi majta jaítze'e yaú'itiée muá'ara'ani tzáahuati'ira'a jime'e. Tí pua'a meri yaú'itiée muá'ara'ani tzáahuati'ira'a jime'e, aj mú mi r'íi titetiújcha'íi muá'aju'u me'íjna jime'e í ruye'irá.

² A'ij mú jín rachú'eve'e muá'aju'u mej miyen ruuri muá'ara'ani tíj na'a rusén jime'e, a'iné ayée pu te'ataújratziiri'í í Dios jéjcuá imuá. Ajta a'íjna í Dios, capu tí'ihua'itaca.

³ Ajta a'ín Dios, a'iné pu'uri teja'uré'ene ja'anáj ti pua'a huaújxi'epi'intari'ire, a'í pu taatá'a tej ráamua'aree í runiuuca jime'e. A'ij pu jín ayén tinaata'aíj a'íjna í Dios ti tu'irájtuaani nej ni tihua'utá'ixaate'en a'íjna jime'e ti Dios te'ataújratziiri'í. Jee xaa ne'u, a'íj nu jín tí'it'éjvee í tavástara'a jemi.

⁴ Ayee nu tí'imuyau'use'e, mi pej i'i Tito, mi pej pajta niyauj pu'éene'e pua'araa tzáahuati'ira'a jime'e pe'íjna jime'e pej piyen che'atá pena'a té'atzaahuat'e netíj inee. Ayee nu tí'ijxe'eve'e mej miyen muáruuren a'íjna í Dios í tej rájya'upua, ajta a'ín í Cirístu'u ti ajta i'i Jesús, í ti tu'irájtuaani,

miché'le rí'i timuáacha'in, miché'le majta mua'anpuá'ajte'en í á'a tzajta'a.

I ti jín tí'imijhuaca a'íjna í Tito a'ujna u Creta

⁵ Ayee nu 'een jín muaja'uteájtuaa a'ujna u Creta í chuej ti e'eráahuachi í jaj japua pej pi rí'i ráaruuren í ti á'aturaacaj, pej pi pajta hua'antíhuauni a'ij nej neri timuá'ixaa a'ímej í mej te'enteárute vaujsi jime'e nain japua matíj mena'a mej huachéjme a'ujna u Creta.

⁶ Ajta ayée pu ruxe'eve'e ti ayén 'een a'íjna í ja'ati ti te'enteárute vásta'a jime'e, ti caí tí'itíj jín a'aturáa, ajta ti seij na'a tévi'itine'en í 'íita'a. Majta í yaújmua'ame'en a'íjna í ja'ati, ayée pu ruxe'eve'e mej té'atzaahuat'e, tí'ij caí ja'atí a'íjna jín huá'a jetze te'upuá'ajte'en mej a'ij pua'a titetiújcha'íi na'ari mej caí tí'itíj á'astijre'e.

⁷ Ja'atí ti ayén vásta'a jín tí'itíjvee, a'íi pu xaa ayén antiújmua'aree a'íjna jime'e ti Dios jetze me'ecan tí'ivaire'e a'ímej jemi í teite. A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e ti rí'i tí'itíjcha'íi, ti caí tí'itíj jín a'aturáa. Ruxe'eve'e ti caí ayén á'ujtzaahuat'e, ajta ti caí ca'anacan huataniú'ucan, ajta ti caí rutahuaíve'e. Ajta, ayén che'atá na'a ruxe'eve'e ti caí ayén runé'use'eve'e, ajta ti caí a'íjna jín ruvaire'e a'íjna jime'e í tumin mej tí'ipua'ivi u teyujta'a, na'ari ti caí tí'inecua'atze ti jeíhua tí'ijcha'íi.

⁸ Mí ajta a'íin, ché'e ayén éene'e á'ara'ani ti ruxí'evi'ira'a jime'e hua'ancuré'evi'itín matíj mena'a pua'amé ramuáaren, ti ajta a'íjna jetze ucarute a'íjna jime'e ti xí'epí'in 'een. Ajta pu ayén ruxe'eve'e ti a'íin rí'i mé teuúmua'aree, ti ajta rí'i tí'itíjcha'íi, ti ajta urarí'en í ru tzajta'a. Ajta í'i,

ayée pu ruxe'eve'e ti ruca'ané í ru tzajta'a ti ij caí ti'itíj jín auteáturan a'íjna jime'e ti a'ij pua'a 'een.

9 Ruxe'eve'e ti a'ín ajta yaú'itiée temua'a naa í niuucari ti ayén ti'ayajna a'ij tej teri tihua'umuá'ate ti ij caí ja'anáj yá'uhua'anan. Tí pua'a ayén huárini, aj pu xaa raayí'itihua'a a'ame ti ij tihuá'umua'aten tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti ayén tiraavíjte'e. A'í pu ajta raayí'itihua'a a'ame ti hua'utémua'itín a'ímej í mej seicié tí'ixaxa'a.

10 Ayee pu ruxe'eve'e a'iné mu'iití mú mé á'ujujhua'an í mej caí ti'itíj á'astijre'e. Jéihua mú tihuá'amua'ate me'íjna jime'e í niuucari ti caí ti'itíj vaire'e, ti ajta tiú'ucuanamua. A'ímej mú jetze ajtémecan a'íme í mej ra'antisí'iche í runavij.

11 Jé'ecan pu ruxe'eve'e tej hua'utá'ijmí mej mi caí ché'e miyen tí'ixajta a'iné jeíhua mú tihua'antiú'uuni'ira matíj mena'a pua'amé ruteítestemua'a seij í ja'ati, majta méyee. Ayee mú 'een jín miyen tihuá'amua'ate a'íjna jime'e í ti caí ayén tiraavíjte'e mej mi avítzi jín raamuá'itín í tumín í mej rujímua'a huateújvaire'en.

12 Seij ti huá'a jetze ajtémecan, ti nu'u huá'a jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayén tiu'utaxájtaca'a a'ímej jime'e tíjín: “Naími'i mú tí'ihua'itaca a'íme í mej Creta huachéjme. A'ij mú hui pua'a tí'iruure a'íme í mej huá'ina'ase'e. Majta jeíhua huápi'i juxaaveca ajta mena'a caí anajúcataxi'in.”

13-14 Jee xaa, ayée pu ti'ayajna a'ij ti tiraataxájtaca'a. A'íj pu jín, ayée pu ruxe'eve'e pej piyen huárini. Patá'aj ca'anín jín hua'ajteá'axi'in mej mi té'antzaahuate'en tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti tiraavíjte'e, mej mi caí ché'e ranamuajra

í niuucari ti caí ti'itíj vaire'e ti ajta a'ímej jetze huanéj a'íme í mej Israél jetze ajtème'ecan, mej mi caí ché'e ranamuajra a'ij mej tihuá'aijte'e a'ímej í teteca í mej caí raataxí'eve í ti ayén ti'ayajna í Dios jemi.

¹⁵ Ajta a'ímej jemi í mej urarí'ene'en seijre'e í ru tzajta'a, ayée pu tihuá'amitíejte'e ti naími'i tíj na'a ti Dios ayén tiú'utaahuaca'a, a'í pu tí'ivaire'e í ruye'irá jime'e. Majta, camu a'atzu taúra'aca ti ti'itíj hua'utáxana'ave'en ti a'ij pua'a 'een. Mí ajta a'ímej jemi í mej a'ij pua'a seijre'e í ru tzajta'a, capu ti'itíj i'irí'en. Jéihua mú a'ij pua'a mé titeumuámua'aree. Majta, camu ché'e raayí'iti mej miyen huaruitíejte'en yee a'í pu ayén tiraavíjte'e nusu a'í pu caí ayén tiraavíjte'e.

¹⁶ Ayee mú tí'ixaxa'a tíjín: “Teen tu ramua'ate í Dios.” Mí majta caí, camu ramua'ate a'iné camu miyen ríci a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Jé'ecan mú tiú'uxana'avi'iste'e. Camu ti'itíj á'astijre'e. Camu majta ti'itíj jín a'ij tí'ivaire'e í Dios jemi.

2

Jíme'en í niuucari ti rí'í huá'aruure

¹ Mí pajta mú'ee, ayée pu ruxe'eve'e pej piyen tihuá'umua'aten mej mi miyen rí'í titetiújcha'íí a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e mej té'atzaahuate'e tzaahuati'ira'a jime'e.

² Patá'aj piyen tihuá'umua'aten í mej vaújsicira'í mej caí jeihua rayé'ecare'en í nahuáj, sino c'íj mu'u, mej mi seica rí'í tihua'usej. Ruxe'eve'e mej mi rí'í mé titeumuámua'are'en, majta mej rí'í titetiújcha'íí me'íjna jime'e mej rá'astijre'e í tavástar'a. Ajta

ayén ruxe'eve'e mej huá'uxe'eve'en í ruxí'ej teite, ajta mej mi te'utáviicua'i temua'a naa.

³ Patá'aj piyen che'atá pena'a tihuá'umua'aten a'ímej í ucarijse mej mi majta rí'í titetiújcha'íí. Capej hua'atá'acare'en mej a'ij pua'a tiú'ujeeve seij ajta seij. Capu ajta ayén tiraavíjte'e mej jeíhua rayé'ecare'en í nahuáj, sino mej mi ráari'íren mej tihuá'umua'aten ti'itíj ti a'ij tí'ivaire'e.

⁴ Miché'e me'ín jucarijse miyen tihuá'umua'aten í mej 'uuca í mej mauj teemua mej mi miyen tihuá'uxe'eve'en í rucína'astemua'a, majta í ruyaujmua'a.

⁵ Ayee pu ruxe'eve'e mej rí'í metíteumuámua'aree a'ííme í mej mauj teemua, mej mi caí tiú'uxana'acira'aten. Ajta, ayée pu ruxe'eve'e mej nain jín tí'ijcha'íí í ruche. Ajta, mej mi rí'í huá'acha'íí í ruteítetemua'a. Miché'e majta hua'ará'astijre'en í rucína'astemua'a. Na'ari, ti pua'a mecaí miyen huárini, í seica í mej huá'aseij, camu ché'e raataxí'leve'esin mej ra'ará'astijre'en í tavástara'a.

⁶ Ayee pej che'atá pena'a ca'aníjra'a hua'utá'an í teteca í mej mauj teemua mej mi rí'í mé titeumuámua'are'en me'íjna jime'e a'ij mej rici.

⁷ Pajta mú'ee, patá'aj piyen aseíjrata huá'a jemi tíj seíj ti ari araúraste nain jime'e a'ij nej neuchén timuá'ixaa, a'íjna jime'e a'ij pej rici ti í'í xí'epi'ín jime'e. Patá'aj tihuá'umua'aten tzáahuati'íra'a jime'e, pajta piyen tihua'utaseíjrate'en ti huápi'í ruxe'eve'e mej mi miyen huárini.

⁸ Patá'aj piyen tihua'utá'ixaate'en temua'a naa e'ehauritiéecan jime'e a'ij ti tiraavíjte'e mej mi caí miyen seicié tí'ixajta. Ayee pej huárini ti

i hua'utatévi'iraste'en a'ímej í mej muájcha'íire'e me'íjna jime'e mej caí ti'itíj jín huatániiuusín tí a'ij pua'a namuajre'e mej jín titaaxájtzi'i.

⁹ Patá'aj piyen tihua'utájeeve a'ímej í mej tí'imuarí'e ca'anéeri jime'e, mej mi hua'ará'astijre'en a'ímej í mej tihuá'aijte'e. Miché'e miyen tiu'umuári'en mej mi nain jín rí'i tihua'utá'an. Ayee pu ruxe'eve'e mej caí a'ij mena'a tihuá'ajeeve a'ímej í mej tihuá'aijte'e.

¹⁰ Mej mi majta caí tihua'anáhua'ira, sino mej mi nain jín hua'ará'astijre'en, matá'aj caí ti'itíj jín até'itze'ara'an. Tí pua'a miyen huárini, ayée mú'een jín ca'aníjra'a hua'utá'asin í seica mej mi majta raataxí'ee'en, mej majta ra'ará'astijre'en a'ij tej tihuá'amua'ate a'íjna jime'e tí Dios tu'irájtuaani.

¹¹ Jee xaa, pu'uri mé jéjre'e seijre'e tí Dios ari rí'i tihuá'acha'íi í teteca a'íjna jime'e tí Dios jírá'ujca'ane tí hua'irájtuaani nájmi'ica.

¹² A'íj tu jín ramua'aree tí ayén ruxe'eve'e tej ra'antipué'ajte'en nain jime'e tí a'ij pua'a 'een í Dios jemi, ajta nain jín tej rájhuausin íiyen chaanaca japua, tí caí ayén á'ateere rusén jime'e.

Ajta, ayée pu ruxe'eve'e tej tiyen rí'i tí'itítacha'íi a'ij tí tiraavíjte'e, a'ij tí tí'ijxe'eve'e í Dios. Ajta ayén ruxe'eve'e tej rí'i mé titeumuámua'are'en tetíj tena'a tej tiyen á'ateeri íiyen japuan í chaanaca tí yén seijre'e.

¹³ Teajtáhua'a tu teuj rachú'ee'en í tej jín huatátatemua'ave'e a'ájna xicáara'an tí jetzen teja'uré'enejsín í tej rachú'ee'en tí ajtahua'a yé huataseíjre'esín a'íjna í Dios tí nain jín

antiújmua'aree, ti ajta tu'irájtuaani. A'ii pu a'ín pú'een í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u.

¹⁴ A'íi pu huataúra'a ti huámí'ini ta jetze me'ecan ti ij a'ín tiu'unájchita nain jime'e a'ij tej té'echa'íica'a iteen, te'íjna jime'e tej caí a'atzu ra'ará'astijre í Dios. Ayee pu 'een jín ajta huamí'i ta jetze me'ecan ti ij rí'i táaruuren í tatzajta'a tej ti teitestemua'ame'en pu'éene'e tá'ara'ani, tej ti ahuátaca'anen tej ti tiyen huárini i ti íixi'epi'in jime'e.

¹⁵ A'íi pu a'ín pú'een í ti ruxe'eve'e pej piyen tihuá'umua'aten. Patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an nain jime'e í pej jín anti'amua'aree. Patá'aj pajta hua'ajteá'axi'in. Capej hua'atá'acare'en ti ja'atí a'ij pua'a tí'imuasejira.

3

A'ij mej ye'í huárini í mej té'atzaahuat'e

¹ Patá'aj hua'u'íjcate'en í teite mej mi miyen huá'astijre'en a'ímej í mej tí'aijta, majta a'ímej í mej ti'itíj jín antiújmua'aree. Miché'e miyen huárini a'ij mej tí'ijxe'eve'e í mej tí'aijta. Miché'e majta ahuaújca'anen mej mi me'íjna jín tiu'umuári'en ti'itíj ti a'ij tí'ixi'epi'in.

² Capej hua'atá'acare'en mej a'ij pua'a tihuá'ajeeve í ruxí'ej teite sino patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi ru'ihuaamua'a muá'ara'ani temua'a naa, mej mi majta rí'i tihuá'ucha'in í seica. Miché'e majta rí'i ti'ihuaúrixaate'en mej caí a'ij mena'a pua'a tiú'ujeeve.

³ Capej yá'uhua'anan a'ij tej éene'e jéjcuá imuá tetí'ij caí xi té'atzaahuat'eca'a. Catu

ti'itíj ú'umua'areereca'a. Catu teajta ti'itíj á'astijre'eca'a. Ti'itíj ti na'a pu tacuanamujca'a. Cu xiee tej ravaire'eca'a ca'anéri jime'e í ti ta tzajta'a seijre'eca'a ti a'ij pua'a 'een. Ajta ti'itíj ti ta'aránajcheca'a ti caí xí'epi'in jime'e, a'ij tu teajta vaire'eca'a.

Ayee tu ti'itítacha'ica'a tej huá'ajcha'ire'eca í taxí'ej teite. Seica mú majta tájcha'ire'eca'a itejmi. Teajta iteen, ayée tu che'atá tena'a iteen tajímua'a tu tájaaxiejvi'iraca'a seij teajta seij.

⁴ Mí ajta a'ín í Dios í ti tu'irájtuaa, a'í pu taatá'a tej tiyen raasej ti a'ín rí'i temua'a tí'itacha'ii. A'í pu ajta taxe'eve'e.

⁵ A'í pu xaa tu'irájtuaa. Capu a'íjna jín tu'irájtuaa a'íjna jime'e tej tiyen huarj í ti í'ixi'epi'in sino a'íjna jime'e ti a'ín tá'ancu'uvajxi. A'í pu taajéjcuare í ruxiejniu'uca jime'e. Cu xiee tej teajtáhua'a huanúnu'ihuaca'a í Dios jemi, a'íjna jime'e ti tá'ari'iri'i ti xána'avi'ire'eca'a í ta jetze.

⁶ Ruxiejniu'uca pu xaa huateájtuaa itejmi jemi nain jime'e í ruxí'evi'ira'a a'íjna jime'e ti ta japua huaniú a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u.

⁷ Ayee pu 'een jín raateájtuaa téjmi jemi ti i a'ín ayén tiraaxí'epi'intare'en tej ti caí ché'e ti'itíj jín auteáturan í jemin a'íjna jime'e ti tá'ancu'uvajxi. Ayee tu 'een jín seijre'e tej ti teri rachú'eve'e tí'ij titáaci'iti méjca'ihua yee tej ruuri tá'ara'ani jemin tíj na'a rusén jime'e.

⁸ Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna. A'ij nu jín niyen tí'ijxe'eve'e pej mú'ee ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi rá'antzaahuate'en netíj nena'a neri timuá'ixaa a'ímej í mej meri rá'astijre'e í Dios. Miché'e majta rí'i mena'a me'íjna jetze ucarute mej rí'i

titetiújcha'íca me'íjna jime'e ti íixi'epi'in. Tí pua'a miyen huárini, a'íí mú xaa rí'i tiraatá'asin í Dios, majta hua'utévaire'en naíjmi'ica.

⁹ Mí majta seica, jeíhua mú me'íjna jín tiú'urihua'ura muá'aju'u me'íjna jime'e ti caí ámitieere'e, majta seica me'íjna jetze ucáruti mej miyen ti'ixáata muá'aju'u yee a'atani tévira'an jetze huanéj í ruhuáacixa'astemua'aci'i. Majta seica, ayée mú tiú'urihua'ura muá'aju'u me'íjna jime'e yee a'iquí huataújmu'a a'íjna í niucari ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan. Ayee mú 'een jín miyen autéhuijsin mej mi já'ita'a a'utáciine, majta mej mi huateújne'usi'ite'en. Naíjmi'i matíj mena'a miyen 'een matíj a'íime, camu ti'itíj vaire'e. Capej huá'ajaahuate'e.

¹⁰ Tí pua'a ja'atí ayén tejá'amua'ítziite'e sej si siyen a'utehuini sej si já'ita'a a'utáciine, ayée pej ráaruuren. Patá'aj seij pana'a raatá'ijmí na'ari hua'apua. Tí pua'a auj ayén rijca ti caí muá'astijre'e, patá'aj raata'íte mé já'ahua'a.

¹¹ Tí pua'a caí muá'astijre'e, ayée pepu'u 'een jín piyen tiráamua'aree ti a'íin í teví seicié na'a tí'imua'atze ti caí ayén tiraavíjte'e. Pu'uri Dios raaxí'epi'intari'iri'i a'íjna jime'e ti puaíjtzí raatá'asin.

Pablo pu tí'ira'ixaate'e

¹² Nee nu muaata'íti'ira mú'eetzi jemi ne'íjna í Artemas, neajta ne'íjna í Tíquico. Matí'ij me'uun e'ará'asti a'u pej a'utéjvee, aj pej xaa ahua'aca'anen a'achú pej caj tirú'umua'aree pej yé tanén neetzi jemi, ayujna Nicópolis. Ayee nu

tiraaxí'epi'intare nej niyen neyun á'ateeri tǵ na'a a'ájna ti huáseevi'i a'ame.

¹³ Patá'aj piyen huárini nain tǵ na'a ti í'iri'iri pej hua'utévair'e'en pe'íjna í Zenas, pajta pe'íjna í Apolos. A'íjna í Zenas, a'ii pu a'ín pú'een seij ti tí'ixi'epi'intare'e. Patá'aj hua'utévair'e'en mej mi me'uun a'arácine. Patá'aj piyen rí'i ráaruuren ti ij caí ti'itǵ tihua'aturaate'e.

¹⁴ Majta a'íime í tateítestemua'a, ayée pu ruxe'eve'e mej miyen tiraayí'itihua'an mej me'íjna jetze ucarute mej miyen rijca í ti í'ixi'epi'in jime'e mej mi me'íjna jín huateújvair'esin. Na'ari caí, camu ti'itǵ jín huateújvair'esin.

I ti jín ra'antipúa'ajte

¹⁵ A'íi mú yee muateujte'e matǵ mena'a pua'amé mej yé huaté'uu ne jamuan. Patá'aj piyen tihua'utateújte'en ta jetze me'ecan a'ímej í mej taxe'eve'e, í mej miyen che'atá mena'a té'atzaahuate'e. Ché'e rí'i tejá'amuavair'e.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa